

Kokkuvõttev hinnang

Sotsiaalministeeriumi valitsemisala 2016. aasta tegevuskava täitmisele

Tulemusvaldkond 1. Perepoliitika

1.1. Tulemusvaldkonna lühianalüüs

Üldistatult on perepoliitika eesmärkide täitmise dünaamikas järgmised positiivsed suundumused:

- ✓ absoluutne ja suhteline vaesus 0–17-aastaste laste seas on vähenenud;
- ✓ 0–17-aastaste laste arv ühe lastekaitsepspecialisti kohta on vähenenud.

Olulisimad väljakutsed, millega tuleb tegeleda:

- summaarse sündimuskordaja tõusmine soovitud tasemele ja loomuliku iibe positiivseks pöördumise saavutamine nõuab veel tõsist pingutust;
- 0–2-aastaste laste formaalse lapsehoiuga hõivatuse suurendamine vajab suuremat tähelepanu;
- hõivelõhe 0–6-aastaste lastega meeste ja naiste vahel on taas suurenenud;
- mitteinstitutionaalsele asendushooldusele paigutatud laste osakaalu kõigist asendushooldusele paigutatud lastest tuleks oluliselt suurendada, et eesmärki saavutada.

1.2. Tegevuste elluviimise tulemuste analüüs

- ✓ Detsembris kiitis Riigikogu heaks 1. juulil 2017 jõustuva **lasterikka pere toetuse täiendava tõusu**. Perekond, kus kasvab kolm kuni kuus last, saab lisaks lapsetoetusele (esimese kahe lapse eest 50 eurot ja iga järgneva lapse eest 100 eurot) veel 300 eurot kuus. Kui peres on seitse või enam last, annab riik juurde 400 eurot kuus. Sotsiaalsetel siiretel, sh 2015. aasta alguses jõustunud riiklike peretoetuste muudatustel on olnud oluline mõju lastega perede absoluutse vaesuse, aga ka ebavõrdsuse vähendamisele võrreldes teiste elanikkonnarühmadega. 2015. aastal oli sotsiaalsete siirete mõju nii laste absoluutse kui suhtelise vaesuse vähendamisele suurem kui 2014. aastal. 2015. aastal vähendasid sotsiaalsed siirded (sh pensionid, peretoetused) laste suhtelise vaesuse määra 13,5 protsendipunkti võrra ehk umbes 42% (2014. a 11,4 pp võrra ehk umbes 36%) ning laste absoluutse vaesuse määra 10,6 protsendipunkti võrra ehk ligi 70% (2014. a 8,7 pp ehk ligi 49%). Arvestades ka edaspidist peretoetuste suurenemist (sh lasterikka pere toetus), täiendava maksuvabastuse kehtestamist, aga ka teisi mõjutegureid, nagu pensionide iga-aastane suurenemine, palga kasv ja muud tegurid, võib laste absoluutse vaesuse määr 2018. aastal väheneda 2,7%-le ja suhtelise vaesuse määr 15,8%-le.
- ✓ Juunis kiitis Riigikogu heaks perehüvitiste seaduse eelnõu, millega viidi lõpule perede eriosa kodifitseerimine ning **käivitati 1. jaanuarist 2017 uus elatisabiskeem**. Vastavalt uuele riiklikule elatisabiskeemile makstakse 100 euro ulatuses toetust lapsele, kelle lahuselavalt vanemalt on kohtuotsusega välja mõistetud elatis, kuid kes ei täida maksmise kohustust. Riik tagab lapsele igakuiselt 100-eurose elatisabi laekumise, mis nõutakse sisse elatisabi võlglaselt. 2017. aastal on selleks riigieelarvest ette nähtud 7,2 mln eurot.
- ✓ Oktoobris kiitis valitsus heaks seaduseelnõu, millega **suurendatakse raske ja sügava puudega laste lapsehoiuteenuse kättesaadavust**, eraldades selleks riigieelarvest sügava puudega laste vanemate toetamiseks täiendavalt miljon eurot. Raske ja sügava puudega lapse lapsehoiuteenus muutub 2017. aastal kohaliku omavalitsuse korraldatavaks sotsiaalteenuseks, mille rahastamine toimub edaspidi omavalitsuste toetusfondist. Lisaks lapsehoiuteenusele võib kohalik omavalitsus toetust kasutada ka teiste sotsiaalteenuste osutamiseks, arendamiseks ja käivitamiseks, kui need toetavad raske ja sügava puudega lapsi ja nende vanemaid. Lapsehoiuteenuse kättesaadavuse parandamine annab senisest suuremad võimalused lapsevanematele osaleda aktiivsemalt tööturul või lubada endale vajalik puhkehetk ning tagab raske ja sügava puudega lastele turvalise hoiuteenuse. 2017. aastal on raske ja sügava puudega laste lapsehoiu- ja tugiteenusteks ette nähtud 2,65 mln eurot. Sellega

toetab riik enam kui 7000 raske ja sügava puudega lapse lapsehoiuteenust. Nii on sügava puudega lapsel võimalik saada lapsehoiuteenust senise 57–80 tunni asemel 270 tundi aastas. Lisaks toetatakse ESFi toetuse andmise tingimuste „Puudega laste tugiteenuste arendamine ja pakkumine ning töö- ja pereelu ühildamise soodustamine“ abil **suure hooldusvajadusega raske ja sügava puudega lastele mõeldud lapsehoiu-, tugiisiku- ning transporditeenuste pakkumist** aastatel 2017–2020 kokku 33,6 mln euroga. 2016. aasta lõpuks on teenuseid saanud 1225 lapsevanemat. Ühe lapse kohta on arvestuslikult aastas ette nähtud 4918 eurot, mida täpsustatakse vastavalt lapse individuaalsetele vajadustele. Eesmärk on arendada ja pakkuda raske ning sügava puudega lastele suunatud tugiteenuseid, vähendades seeläbi vanemate hoolduskoormust ja takistusi tööhõives osalemiseks.

Samuti toetati toetuse andmise tingimuste „Lapsehoiukohtade loomine ja teenusepakkumise toetamine 0–7-aastastele lastele“ avatud taotlusvooru kaudu kohalikke omavalitsusi uute lapsehoiu- ja lasteaiakohtade loomisel. **Riik toetab** aastatel 2017–2020 ESFi vahenditest **kohalikke omavalitsusi ja erasektorit uute lapsehoiu- ja lasteaiakohtade rajamiseks 2,5 mln euroga**. Kokku on aastateks 2014–2020 ESFi vahenditest ette nähtud 6,5 mln eurot, et luua juurde 1200 lapsehoiu- või lasteaiakohta.

- ✓ Valmistati ette asendushoolduse korralduse muudatused, muu hulgas suureneb asenduskoduteenuse baasrahastus, mis on alates 2017. aastast kokku 15,5 mln eurot. Sellele lisandub teenuse korralduse parandamiseks mõeldud 6 mln eurot ESFi toetuse andmise tingimuste „Asendushoolduse kvaliteedi tõstmine“ raames, mille eesmärk on mitmekesistada asendushoolduse vorme, parandada kvaliteeti, arendada tugi- ja järelhooldusteenuseid ning suurendada perepõhise asendushoolduse pakkujate hulka. Tegevused aitavad parandada asendushoolduse pakkujate ettevalmistust, arendada ja pakkuda tugiteenuseid ning parandada asendushoolduselt ellu astuvate noorte iseseisvat toimetulekut.
- ✓ Oktoobris esitati valitsusele sotsiaalhoolekande seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, millega **parandatakse lapse ligipääsu sotsiaalse rehabilitatsiooni teenusele ja lepitusteenusele** ning lõpetatakse alaealiste komisjonide tegevus. Samuti reguleeritakse kinnise lasteasutuse teenus.
- ✓ Oktoobris kiitis valitsus heaks tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu, millega **määratakse vastündinud edaspidi kohe ema perearsti nimekirja**. Riigikogu võttis seaduse muutmise seaduse vastu 8. veebruaril 2017. a. Sellega muutub lapsele perearsti saamine lihtsamaks, kuna vanemad ei pea eraldi täiendavate taotlustega tegelema ning vastündinud lisatakse perearsti nimekirja automaatselt. Nendel juhtudel, kus emal pole perearsti, tegeleb lapse nimistusse määramisega sünnitusabi osutaja koostöös Terviseametiga. Kõigile lapsevanematele jääb endiselt võimalus avalduse alusel perearst valida. Muudatus aitab eelkõige riskirühmas olevaid lapsi, kelle varajane märkamine ja probleemide ennetamine on äärmiselt oluline. Nimistusse määramata lapsi oli Eestis hinnanguliselt ligi 700.
- ✓ Septembris saadeti kooskõlastusringile eelnõu väljatöötamiskavatsus, millega soovitakse **parandada perelepitusteenuse kättesaadavust ja kvaliteeti**. Planeeritavate muudatuste peamine eesmärk on toetada lahkuminevaid vanemaid lapse huvidest lähtuvalt omavaheliste kokkulepete sõlmimisel. Perelepitus on vahendusteenus, mille käigus erapooletu isik aitab vaidlevatel vanematel jõuda mõlemale poolele sobiva lahenduseni. Teenus keskendub lapse hooldusõiguse, suhtlusõiguse ja ülalpidamisega seotud küsimustele. Statistikaameti andmetel on lahutuste arv viimastel aastatel kasvanud ning 2015. aastal lahutati Eestis 3382 abielu. Enam kui pooltel lahutavatest paaridest on vähemalt üks alaealine laps. Kuigi enamasti lahutavad paarid, kus kasvab vähem lapsi, on ka viie ja enama ühise alaealise lapsega lahutavaid paare. Enamikus lahutavates peredes on kuni 8-aastased lapsed.
- ✓ Novembri alguses esitati valitsusele **vanemapuhkuste ja hüvitiste süsteemi analüüs**, mille eesmärk oli leida lahendused, kuidas muuta Eesti vanemapuhkuse ja -hüvitiste süsteem paindlikumaks, toetades seejuures vanemate osalust tööturul ja laste kasvatamise jagamist

vanemate vahel. Valitsuse vahetumisega seoses lükkusid arutelud edasi ning lõplikult kiideti ettepanekud valitsuskabineti nõupidamisel heaks 2017. aasta märtsis.

- ✓ **1. jaanuaril 2016 jõustus uus lastekaitseadus** ning keskse riikliku lastekaitse rakendusüksusena **alustas tööd Sotsiaalkindlustusameti lastekaitseüksus**, mille ülesanne on lapse heaolu tagamiseks koordineerida koostööd riigi ja kohalike omavalitsuste vahel, samuti lastekaitsealast koostööd eri valdkondade vahel ning riigi toe loomist kohalikele omavalitsustele selleks, et parandada kohaliku tasandi lastekaitsetöö kvaliteeti. Lastekaitseüksuse tegevus käivitus vastavalt kavandatule neljas Eesti piirkonnas. Samuti alustati lastekaitseaduse rakendamiseks lastekaitsetöötajatele täienduskoolituse ja töönoustamise pakkumisega.

Tulemusvaldkond 2. Sotsiaalne turvalisus, tööturg, tervis

2.1. Tulemusvaldkonna lühianalüüs

Üldistatult on üld- ja alaeesmärkide täitmise dünaamikas järgmised positiivsed suundumused:

- ✓ Aeglasele majanduskasvule vaatamata jätkus tööhõive näitajate paranemine ka 2016. aastal. Sarnaselt 2015. aastale ületas tööhõive määr 2016. aastal aastaks 2020 seatud tööhõive määra eesmärgi (76%) ja suurenes 76,3%-ni. Veelgi kasvas inimeste aktiivsus tööturul, saavutades rekordilise taseme 77,1%. Aktiivsus suurenes just üle 50-aastaste vanuserühmas, mõjutades seeläbi vanemaealiste (55–64) hõivemäära suurenemist (65,1%-ni) ja ka üldist hõive kasvu. Sellele aitas kaasa nii naiste pensioniea järkjärguline tõus kui ka vanemaealiste suurem valmidus pensionieas töötada.
- ✓ Töötuse määr püsis 2016. aasta I poolaastal eelneva aastaga samal tasemel (6,5%), kuid suurenes II poolaastal ja aasta keskmine töötuse määr ulatus 6,8%-ni. Töötuse kasvu võrreldes eelmise aastaga mõjutasid koondamised Ida-Virumaa põlevkivisektoris, samuti töövõimereformi rakendumine. Aasta keskmisena suurenes ka noorte töötuse määr (13,4%-ni), kuid kvartaalses lõikes võis näha noorte töötuse vähenemist II poolaastal. Vaatamata üldisele töötuse kasvule vähenes pikaajaliste töötute arv ja pikaajalise töötuse määr jäi eelmise aastaga võrreldes väiksemaks (2,1%). Kokkuvõttes on juba teist aastat järjest Eesti 2020 eesmärkidest täidetud tööhõive määr, tööjõus osalemise määr ja pikaajalise töötuse määr.
- ✓ Tööandjate paranenud valmisolek võtta tööle puudega inimesi on kaasa toonud puudega inimeste hõivemäära kasvu.
- ✓ Vaesuse näitajad on vähenemas.
- ✓ Laste tervisekäitumisega seotud näitajad (alkoholi ja tubaka tarbimine), sh laste tervise enesehinnang, on veidi paranenud.
- ✓ Vigastussuremuse näitaja on vähenenud ning 2015. aastal püstitatud eesmärk on saavutatud.
- ✓ Uute HIV nakkusjuhtude arv vähenes (2015. a 270 ja 2016. a 229 nakatunut).
- ✓ Lähisuhtevägivalla juhtumitest teavitamine on paranenud: nii politseisse kui ohvriabisse, samuti naiste tugikeskustesse pöördumiste arv on kasvanud.

Olulisimad väljakutsed, millega tuleb tegelda:

- vähenenud töövõimega inimeste tööturule sisenemise ja tööturul olijate toetamine;
- töötajate töövõime jätkusuutlikkuse toetamine;
- kodust iseseisvat toimetulekut toetavate avahooldusteenuste ja ööpäevaringse institutsionaalse hooldusteenuse saajate suhtarv ei ole kasvanud (on jäänud aastate 2014 ja 2015 võrdluses samale tasemele), mistõttu ei ole lähemale jõutud eesmärgile, et avahooldusteenuse kasutajate arv ületaks institutsionaalset teenust saavate inimeste arvu;
- eeldatava ja tervena elatud eluea kasvu taastamine;
- uute HIV nakkusjuhtude arv küll vähenes, kuid Euroopa Liidus oleme endiselt esimesel kohal, samuti on probleemiks hiline ravile pöördumine ja ravisoostumus;

- narkomaaniaravi ebapiisavus, rehabilitatsiooni- ja kahjude vähendamise teenuse kättesaadavus;
- alkoholi liigtarbimine, narkomaania ja suitsetamise jätkuvalt kõrge tase;
- laste ja noorte psüühika- ja käitumishäirete uute haigusjuhtude arv pole viimastel aastatel muutunud, püsides stabiilsel tasemel;
- suitsiidide suremuskordaja peaks soovitud sihttaseme saavutamiseks langema järjepidevalt ning senisest kiiremas tempos;
- ülekaalulisuse ja rasvumise suurenemine (algavad juba lapseeas);
- vigastuste osas on väljakutseks enesetapud ja kukkumised, mille suremus ei ole vähenenud (enesetappude näitaja on viimastel aastatel vastupidiselt soovitudle kasvanud).

2.2. Tegevuste elluviimise tulemuste analüüs

Üldeesmärk 2.1. Riik tagab oma kodanikele sotsiaalse kaitse, mis annab kindlustunde tuleviku suhtes ning võimaluse elada inimväärselt kogu elu

- ✓ Käivitus **pensionisüsteemi uuendamise arutelu**. Valitsuskabinet arutas septembris ja novembris riikliku vanaduspensionide jätkusuutlikkuse analüüsi ja ettepanekuid, soodustingimustel vanaduspensionide seaduse ja väljateenitud aastate pensionide seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsust ning eripensionite analüüsi ja ettepanekuid. Valitsuse vahetuse järel arutelud 2017. a jaanuaris jätkusid ning valitsuskabinet otsustas toetada pensionisüsteemi reformi ettepanekuid muuta pensioniiga paindlikumaks ning siduda pensioniiga alates aastast 2027 oodatava keskmise elueaga. Samuti otsustati avada II samm 1970–1982 sündinutele ning muuta pensionivalemit. Muudatuste jõustudes saaksid inimesed tulevikus valida endale ise sobivaima aja pensionile minekuks, võtta pensioni välja osaliselt või oma pensioni maksmist soovi korral peatada ja sobival hetkel taas jätkata.
- ✓ Valitsus kinnitas riikliku pensioni 2016. aasta indeksi väärtuseks 1,057, mille tulemusena **suurenesid pensionid 1. aprillist keskmiselt 5,7 protsenti**. Jätkuvalt on tagatud keskmise pensioni tulumaksuvabastus, suurendades pensionide täiendavat maksuvaba tulu määra 395 euronit.
- ✓ Septembris leppis valitsus kokku, et alates 2017. aastast hakatakse **üksinda elavatele pensionäridele üks kord aastas maksma 115 eurot toetust**. Toetust makstakse iga aasta oktoobrikuus üksi elavatele vanaduspensioniealistele inimestele, kelle igakuine netopension on väiksem kui 1,2-kordne keskmine pension. Rahvastikuregistri 2015. aasta andmetel elas Eestis ligikaudu 85 100 üksinda elavat pensionäri.
- ✓ Valitsus arutas septembris eripensionide teemat ning toetas ettepanekut, et kõik enne 1. jaanuari 2020 politsei-, vangla-, kaitseväge- ja prokuratuuriteenistusse asunud saavad eripensionide praegu kehtivate reeglite alusel. **Alates 1. jaanuarist 2020 teenistusse asunuil ei teki õigust eripensionile** ja seda ei asendata riigi sissetulekuga kolmandasse pensionisambasse. Ühtlasi tehti Sotsiaalministeeriumile koos teiste asjassepuutuvate ministeeriumidega ülesandeks valmistada ette vastav seaduseelnõu ja esitada see esimesel võimalusel Vabariigi Valitsuse istungile. Uus valitsus arutas teemat veelkord 2017. aasta jaanuaris (muudatused jäid samaks) ning ootab eelnõu valitsuse istungile esitamist 2017. aasta aprillis.
- ✓ 1. jaanuaril 2018 jõustuvad **pensionide ekspordi** käsitlevad seadusemuudatused. Muudatuste kohaselt hakatakse ekspordima nii riikliku pensionikindlustuse seadusega reguleeritud vanaduspensionide ja toitjakaotuspensionide kui ka eriseadustega reguleeritud sooduspensionide. Eksporditavateks sooduspensionideks on alates vanaduspensionieast soodustingimustel vanaduspensionid, väljateenitud aastate pensionid ja eripensionid. Isikule tagatakse võimalus saada pensioni kõikides kolmandates riikides.
- ✓ 2017. aasta jaanuaris kinnitas valitsus **erihooletamise investeeringute kava**, millega anti roheline tuli kümnele erihooletamisasutuste reorganiseerimise ja veel kümnele uute kogukondlike teenuskohtade loomise projektile. Investeeringute kava järgi reorganiseeritakse üle Eesti 1111 senist teenuskohta ning luuakse 201 uut kogukondlikku

teenuskohta neile, kes ei vaja ööpäevaringset hooldust. Keskendutakse lahendustele, mis võimaldavad erivajadustega inimestel ühiskonnas aktiivselt osaleda. Projektidele eraldatakse 35,8 mln eurot Euroopa Regionaalarengu Fondi vahendeid, millele lisandub 4,5 mln eurot omafinantseeringuna ja 3,6 mln eurot riikliku kaasfinantseeringuna.

- ✓ Juunis kinnitas valitsus **heaolu arengukava aastateks 2016–2023** ja selle rakendusplaani, mis paneb riigi tasandil paika sotsiaalkaitse, tööturu, soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise arengusuunad järgmiseks kaheksaks aastaks. Eesmärkideks on seatud suurem sotsiaalne kaasatus, tööhõive kõrge tase, pikk ja kvaliteetne tööelu, sotsiaalse ebavõrdsuse ja vaesuse vähendamine ning sooline võrdõiguslikkus. Arengukava on suunatud inimeste majandusliku toimetuleku parandamisele, pensionisüsteemi jätkusuutlikkuse tagamisele, hoolduskoormuse vähendamisele ja soolise võrdõiguslikkuse edendamisele.
- ✓ Oktoobris lõppes **meetme „Tööturul osalemist toetavad hoolekandeteenused“ esimene taotlusvoor**, millest rahastatakse koduteenuse, tugiisikuteenuse, isikliku abistaja teenuse, päevahoiuteenuse ja intervallhooldusteenuse arendamist ja osutamist. Toetuse andmise eesmärk on tööealise inimese hoolduskoormuse vähendamine ning omastehooldajate ja erivajadustega inimeste tööturule sisenemise või tööturul jätkamise toetamine. Eakatele, erivajadustega ja toimetulekuraskustega inimestele ning nende pereliikmetele tööle saamist toetavate hoolekandeteenuste arendamist ja osutamist toetatakse 2017. aastal ESFi abil 2,3 mln euroga.
- ✓ Septembris toimus **soolise võrdõiguslikkuse ning töö- ja pereelu tasakaalu programmi lõpukonverents**, kus võeti kokku Norra toetuste ja kahe riigi koostöö mõju soolise võrdõiguslikkuse edendamisele ning töö- ja pereelu ühitamisele. Norra Kuningriik panustas aastatel 2013–2016 eri projektidesse 2 mln eurot, millele lisandus Eesti kaasfinantseering 352 941 eurot. Kolme aasta jooksul viidi Norra toetustest ellu 17 eri projekti, mis keskendusid soolõime edendamisele, õiguskaitse tõhustamisele, palgaerinevuste statistika kättesaadavuse parandamisele, sooteadlikkuse suurendamisele haridussüsteemis, aga ka töö- ja pereelu ühildamist toetavate lahenduste juurutamisele organisatsioonides. Kõigi projektide raames korraldati teavitussüritusi soolise võrdõiguslikkuse ning töö- ja pereelu ühitamise teemal. Viimastel aastatel on soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantseleile esitatud pöördumiste arv peaaegu kahekordistunud. Kui aastatel 2011–2013 jäi pöördumiste arv 18–26 vahele, siis 2015. aastal pöörduti kantselei poole 59 korral. Soolise võrdõiguslikkuse alase teadlikkuse suurendamiseks ja sooliste stereotüüpide vähendamiseks haridussüsteemis koolitati programmi raames üle 2000 õpetaja, õpilase ja lapsevanema.
- ✓ 1. jaanuaril 2017 jõustus **uuendatud ohvriabi seadus**, millega korrastatakse ohvriabi valdkonda ning antakse inimkaubanduse ohvritele ja seksuaalselt väärkoheldud lastele parem juurdepääs teenustele. Esimest korda kirjeldatakse seaduses naiste tugikeskuse teenust naistevastase vägivalla ohvritele. Riiklikult reguleeritud liitteenus sisaldab nii turvalist majutust kui erinevaid nõustamisi. Naiste tugikeskuse teenuse korraldus anti seadusemuudatusega Sotsiaalkindlustusametile.

Üldeesmärk 2.2. Tõsta tööhõive määra vanuserühmas 20–64 eluaastat 76%ni aastaks 2020

- ✓ Aprillis kiitis valitsus heaks **töökoha loomise toetuse kehtestamise**. Toetust makstakse tööandjale, kes võtab Ida-Virumaal ühe kuu jooksul tööle vähemalt 20 töötut. Nõude täitmisel võib tööandja saada toetust iga täiendavalt tööle võetud töötut eest. Toetuse eesmärk on soodustada uute töökohtade teket piirkonnas, kus on suurim tööpuudus Eestis. Märtsi lõpus oli Eesti keskmine registreeritud töötuse määr 5,1% ja Ida-Virumaal 12,4%. Uue meetmega hakkas riik hüvitama 50% töötaja brutopalgast ühe aasta jooksul nii neile ettevõtetele, kes oma tegevust alustavad, kui ka neile, kes viivad oma tegevuse Ida-Virumaale või selles piirkonnas tegevust laiendavad. Toetuse ülempiir on kahekordne töötasu alammäär ehk 860 eurot. Kui töötut võetakse tööle lühemaks ajaks kui 12 kuud, aga vähemalt kuueks kuuks, makstakse toetust poole tööaja eest. Uus meetme sihtrühmaks ei ole üksnes

suurkoondamiste käigus töö kaotanud, vaid selle alla sobituvad kõik Ida-Virumaa inimesed, kes on olnud viimased kuus kuud töötä. Toetuse kogumaht on 2017. ja 2018. a kokku 4,6 mln eurot, mille toel plaanitakse luua üle 600 töökoha. Perioodil mai–detsember 2016 asus toetusega tööle 151 inimest viies eri asutuses.

- ✓ Novembris sai **Eesti taotlus täiendavate tööturuteenuste pakkumiseks Ida-Virumaal suurkoondamiste käigus töö kaotanud inimestele Euroopa Komisjonilt rahastamise otsuse**. Sellega saab Eesti riik esimest korda kasutada Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi (EGF) vahendeid. Võrreldes tavapärase teenustega saavad koondatud Ida-Virumaal täiendavat toetust tasemeõppes osalemiseks ning suuremas mahus eesti keele õpet. Teenused on kättesaadavad juba juulist ning inimesed kasutavad neid aktiivselt: aasta lõpu seisuga oli tasemeõppes osalenud või osalemas 124, tööturukoolitustel 181, eesti keele koolitusel 61 ja tööpraktikal 41 inimest ning mobiilsustoetust oli saanud 14 inimest. Võimalik on saada nii lühiajalisi tööturukoolitusi kui ka kuni 2,5-aastase kestusega ümberõpet tasemeõppena. Juba värvatud inimeste koolitamiseks hüvitatakse pool töötajate koolitus- ja kvalifikatsiooni omandamise kuludest. Eesti keele õpet pakutakse sama fondi kaudu nii töötutele kui neile, kes on juba uue töö leidnud. Töö leidmiseks elukohast eemal hüvitatakse mobiilsustoetusena kuue kuu vältel inimese kaugemale tööle sõitmise kulud kuni 300 euro ulatuses ühes kuus. Lisaks aidatakse inimesi EGFist ka tööpraktika ja nõustamisteenustega.
- ✓ Septembris kiitis valitsus heaks **töötust ennetavate meetmete paketi**. Töötuse ennetamiseks ja tööandjate toetamiseks töötajate oskuste arendamisel hakkab riik töötukassa kaudu toetama töötajate ümberõpet ja koolitust. 2017. aasta mais käivitatakse kolm uut meetet (töötajate täiendus- ja ümberõpe koolituskaardiga, tasemeõppes osalemise toetus ja koolitustoetus tööandjale), mis võimaldavad koolitada ca 10 000 inimest aastas. Koolitusmeetmete sihtrühm on üle 50-aastased, ilma erialase hariduseta või puuduliku eesti keele oskusega töötajaid, kelle sissetulek jääb alla mediaanpalga, ning inimesed, kellel on vananenud oskused, samuti töötajad, kes ei saa terviseseisundi tõttu oma senisel ametikohal tööd jätkata. Eesti tööjõu-uuringu 2015. aasta andmetel kuulub sihtrühma 128 654 töötajat ehk 22% hõivatutest. Tegemist on põhimõttelise muutusega tööturuteenuste osutamisel, sest lisaks senisele töötute abistamisele hakkab töötukassa panustama töötavate inimeste kvalifikatsiooni tõstmisesse. 2017. a on meetmete kavandatav maht 3 mln eurot.
- ✓ Septembris kiitis valitsus heaks eelnõu, millega jäeti **töötuskindlustusmaks määr järgmiseks neljaks aastaks senisele tasemele ehk 2,4 protsendile**, millest töötajad tasuvad 1,6% ja tööandjad 0,8%. Tööturuteenuste osutamiseks ja tööturutoetuste maksmiseks vajalike vahendite olemasolu tagamiseks on 2017. aastal kavas töötuskindlustuse sihtfondidest sihtkapitali üle kanda 19% laekunud vahenditest ehk 31,7 mln eurot, sh kindlustatute sihtfondist 20,6 mln ja tööandjate sihtfondist 11,1 mln eurot. Vahendeid kasutatakse järgmisel aastal tööturuteenuste osutamiseks ja tööturutoetuste, näiteks stipendiumi ning sõidu- ja majutustoetuse maksmiseks.
- ✓ Detsembris kiitis valitsus heaks **töölepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu, millega kaasajastada alaealiste töötingimusi**: 15–17-aastastele noortele võimaldatakse pikemat tööaega ja kaotatakse alaealistele lubatud tööde nimekiri, et noorte tööle asumine ja seeläbi tööharjumuse omandamine muutuks lihtsamaks. Arvestatud on lastekaitse põhimõtteid ja hariduse omandamise vajadust. 15–24-aastaste töötuse määr 2016. aasta II kvartalis oli 13,4%, mis on üldisest töötuse määrast poole suurem. Muudatused puudutavad eelkõige mittekoolikohustuslikke 15–17-aastaseid noori, kellele võimaldatakse eelnõuga senisest pikemat tööaega: kui praegu saavad selles vanuses alaealised töötada 6–7 tundi päevas ja 30–35 tundi nädalas, siis edaspidi pikeneb lubatud tööaeg 8 tunnini päevas ja 40 tunnini nädalas. Koolikohustuslike alaealiste puhul eristatakse tööaega õppeveerandi jooksul ja koolivaheajal. Kui praegu võivad koolikohustuslikud alaealised töötada 3–4 tundi päevas ja 15–20 tundi nädalas, siis edaspidi on neil õppeveerandi kestel lubatud töötada 2 tundi päevas ja 12 tundi

nädalas. Samas, 13–14-aastased või vanemad koolikohustuslikud alaealised saavad koolivaheajal töötada kuni 7 tundi päevas ja 35 tundi nädalas. Laste tervise kaitset silmas pidades on koolikohustuslikel alaealistel endiselt keelatud töötada üle poole koolivaheaja kestusest. Eelnõuga kaotatakse kord, millega võimaldati alaealist tööle võtta ainult kindlaks määratud töödele, nt marjade korjamine, kauba pakkimine, nõude pesemine. Samas jäävad kehtima töökeskkonna ohutegurite loetelu ja nimekiri töödest, mis on alaealistele keelatud.

- ✓ 2017. aastal **tõuseb töötasu alammäär**: uuest aastast on tunnitasu alammäär 2,78 eurot ja kuutasu alammäär täistööajaga töötamise korral 470 eurot. Töötasu alammäära tõusuga suurenevad ka sellega seotud hüvitised, nt vanemahüvitis ja lapsepuhkuse tasu.
- ✓ Analüüsi **laiaulatuslikuma seiresüsteemi loomise võimalusi NEET-noorte leidmiseks**. Vananeva ja väheneva tööealise elanikkonna puhul on vaja tähelepanu pöörata nendele, kes ei ole aktiivsed. Eesti tööhõive näitajad on üldiselt head, kuid noorte töötuse näitajal on ruumi oluliselt paraneda. Nende 16–26-aastaste noorte määr, kes ei õpi ega tööta, oli 2016. aastal 11,6%. Noorte töötuks ja mitteaktiivseks jäämine suurendab riski jääda ka edaspidi töötuks, sattuda vaesusesse, muutuda sotsiaalselt tõrjutuks, saada madalamat töötasu jne. Seega on noorte mitteaktiivsuse probleemide lahendamine riigile nii lühikeses kui pikas perspektiivis oluline. Samas puudub Eestis terviklahendus noorte aktiveerimiseks ja toetamiseks, mille peamine põhjus on ülevaate puudumine mitteaktiivsetest noortest, ebapiisav juhtumikorraldus noorte toetamiseks ning seeläbi killustunud ja ebapiisav abi. Mitteaktiivsetest noortest ülevaate saamise lahenduse testimiseks viis Sotsiaalministeerium 2016. aasta sügisel ellu katseprojekti, kus perioodil 13.09–02.11.2016 sõeluti riiklikest registritest välja Tartu ja Võru elanikuks registreeritud mitteaktiivsed noored. Kokku selgus registrites noorte aktiivsusseisundi kontrollimisel 3582 noort, kes nimetatud registrite järgi pole aktiivsed – see moodustab 23,3% registrites kontrollitud noorte arvust. Nimetatud testi baasil tehakse valitsusele ettepanek luua noortegarantii tugisüsteem mitteaktiivsete noorte toetamiseks. Noortegarantii tugisüsteemi rakendamisel 2018. aastal kuvatakse kohaliku omavalitsuse juhtumikorraldajale mitteaktiivsete noorte nimekiri, mis võimaldab noorega kontakteeruda, tema abivajadus tuvastada ning vajaduse korral talle abi pakkuda, olemasolevaid riiklikke ja kohaliku omavalitsuse teenuseid vahendada jne.
- ✓ 1. jaanuaril 2016 **käivitus töövõimereform** ning sihtrühmale hakati pakkuma uusi ja täiendatud teenuseid. 2016. aasta jooksul kasutas sihtrühm pakutud tööturuteenuseid 9082 korral. Populaarseim tööturuteenus oli tööturukoolitus, järgnesid tööpraktika, tööalane rehabilitatsioon, proovitöö ja palgatoetus. Teenuseid kasutatakse üha enam: 2016. aasta II poolaastal saadi teenuseid 20% rohkem kui I poolaastal. Alates juulist hakati töövõimet hindama uue meetodika järgi ning töövõimetoetust maksma uutal alustel. 2016. aastal hinnati töövõimet 4458 isikul, kellest 55%-l määrati osaline töövõime, 18%-l puuduv töövõime ja 27%-l töövõime vähenemist ei tuvastatud. Detsembris maksti uutal alustel töövõimetoetust 2662 inimesele, keskmine toetuse suurus 2016. aastal oli 192 eurot ja väljamaksete summa kokku 1 365 270 eurot. Alates 1. jaanuarist 2017 hindab pikaajalise tervisekahjustusega inimeste töövõimet ainult töötukassa ning tervisekahjustusega inimeste tööle aitamiseks ja töötamise toetamiseks käivitub töövõimereform täies mahus. 2017. aastal on töövõimetoetusteks ette nähtud 88,47 mln eurot. Töövõimetoetamise skeemi loomiseks ja juurutamiseks on täiendavalt ette nähtud 23 mln eurot ning seda rahastatakse ESFist.
- ✓ Töövaidluste süsteemi kaasajastamiseks töötati välja **töövaidluse lahendamise seaduse eelnõu**, mille eesmärgiks on luua tõhus kohtuväline töövaidluse lahendamise süsteem: avalduse kiire ja kvaliteetne menetlemine töövaidluskomisjonis (TVK), kõrge sisukvaliteediga otsused, alternatiivsed võimalused vaidluse lahendamiseks, töövaidlusasja läbivaatamisel kohaldatavate normide õigusselgus ning suurem TVK ja juhataja pädevus töövaidluse lahendamisel. Selleks luuakse kaasaegne kohtuvälise töövaidluse lahendamise normistik. Loodav õiguslik raamistik peab looma eeldused lihtsaks ja efektiivseks töövaidluste lahendamiseks TVK-s. Eelnõu laiendab TVK pädevust, andes TVK-le õiguse

lahendada ka kollektiivlepingu täitmisest tulenevaid vaidlusi. Eelnõuga lisanduvad alternatiivsed vaidluse lahendamise võimalused kirjaliku menetluse, lepitusmenetluse ja kompromissi näol, samuti asja lahendamine TVK juhataja ainupädevuses. Võimaldatakse töövaidlusasja läbivaatamist pikema perioodi jooksul, lisatakse avalduse parandamise võimalus, kaotatakse avalduse rahaline piirmäär ning täpsustatakse menetlusnorme. Eelnõuga reguleeritakse menetlusdokumentide, sealhulgas otsuse kättetoimetamine. Lisaks täiendab eelnõu TVK juhatajale esitatud nõudeid, laiendab juhataja ainupädevust vaidluste lahendamisel ning annab juhatajale määrusõiguse. Ametikohale nimetatud TVK juhatajate suhtes hakatakse perioodiliselt läbi viima atesteerimist.

Üldeesmärk 2.3. Inimeste elu (sh tervena elatud elu) on pikk ja kvaliteetne

- ✓ Jaanuaris avanes meetme „Esmatasandi tervisekeskuste kaasajastamine“ taotlusvoor ning septembris **kinnitas valitsus esmatasandi tervisekeskuste investeeringute kava**. Investeeringute kavaga kinnitati esmatasandi tervisekeskuste rajamise 59 projekti, esimesed 15 tervisekeskust peavad tööd alustama juba 2018. aastal. Tervisekeskustesse koonduvad põhiteenustena perearsti ja -õe, füsioteraapia, ämmaemandaabi ja koduõenduse teenused ning sõltuvalt kohapealsetest vajadustest ka teiste spetsialistide teenuseid. Seega on uutes tervisekeskustes võimalik paremini vastata vananeva rahvastiku vajadustele ehk järjest suurem rõhk läheb krooniliste haiguste jälgimisele ja kontrolli all hoidmisele. Kinnitatud investeeringute kava järgi eraldatakse viie aasta jooksul 63 mln eurot, mille eest luuakse vähemalt 59 tervisekeskust. Projekte finantseeritakse 75% ulatuses Euroopa Regionaalarengu Fondist ning taotlejate omaosalus on vähemalt 25%.
- ✓ Detsembris võttis Riigikogu vastu ravikindlustuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, mis muudab **hambaravi uuest aastast oluliselt kättesaadavamaks**. 1. juulist 2017 hüvitatakse täiskasvanutele pool kokkulepitud hambaraviteenuste raviarvest, kuni 30 eurot aastas. Suureneb töövõimetuspensionäride, vanaduspensionäride ja üle 63-aastaste ravikindlustatud isikute ning rasedate, alla üheaastaste laste emade ja suurenenud ravivajadusega inimeste hambaravi hüvitis, praegu hüvitab riik neile hambaravi eest vastavalt 19,18 ja 28,77 eurot. Mõlema sihtrühma puhul maksab haigekassa kinni 85% hambaravi esmavajalike teenuste raviarvest, arvestusega, et patsiendile esitatud raviarve või arvete kogusumma ei ületa 100 eurot aastas. Eakatel jääb alles ka hambaproteesihüvitis 255,65 eurot kolme aasta peale. Rahalistel põhjustel jääb hambaravi saamata keskmiselt 7,6%-l Eesti inimestest, kusjuures lõhe suurima ja väikseima sissetulekuga inimeste vahel on märkimisväärne – kõrgepalgalistest jääb hambaravita 1,8%, vaesemast elanikkonnast suisa 15,1%. Täiskasvanute hambaravi kättesaadavuse parandamiseks on 2017. aasta riigieelarves ette nähtud 6 mln eurot ning alates 2018. aastast 12 mln eurot.
- ✓ Tehti ettevalmistustööd, et muuta **käsimüügiravimite infolehed alates jaanuarist kättesaadavaks ka vene ja inglise keeles**. Selleks, et parandada inimeste teadlikkust ravimitest ja vältida ravimite väärkasutamise ohtu, sisestatakse 2017. aasta I kvartali jooksul ravimiregistrisse Eestis turustatavate käsimüügiravimite pakendi infolehtede tõlked vene ja inglise keelde. Kõigi Eestis turustatavate käsimüügiravimite infolehtede tõlked vene ja inglise keelde on registrist kättesaadavad hiljemalt aprilli lõpuks. Inimene saab ravimi infolehe tõlke kätte digitaalsest ravimiregistrist või paludes apteekril selle endale välja printida.
- ✓ 2016. aastal käis töö **kolme tubakaseaduse muudatusega**. Esimese muudatuse eesmärk oli üle võtta 20. mail 2016 kehtima hakanud ELi tubakadirektiiv, mis sisaldab mitmeid tubakatoodete pakendamise ja märgistamise sätteid, sh pilthoiatuste lisamise kohustust. Tubakaseaduse muutmise teine ring võeti Riigikogus vastu juunis. Selles sisaldasid peamiselt elektroonilistele sigarettidele kehtestatud nõuded ning tubakatoodete ja tubakatootega seonduvate toodete piiriülese kaugmüügi keeld. Detsembris saatis valitsus Riigikokku kolmanda tubakaseaduse muutmise seaduse eelnõu, milles sätestatakse täiendavad

tubakatoodete piirangud ja pannakse rõhku alaealiste tervise kaitsele. Karmistatakse tubakatoodete müügipiiranguid, keelatakse riigisisene kaugmüük ja piiratakse tubakatoodete väljapanekut. Seadust täiendati sätetega riikliku järelevalve tegemise tõhustamiseks ja seaduse nõuete kontrollimiseks kontrolltehinguga, et tagada alaealisele kehtestatud tubakatoodete või seonduvate toodete müügi keelunõude senisest parem täitmine ja tõhustada võitlust illegaalse tubakamüügiga. Tubakaseaduse muutmise eesmärk on vähendada Eestis igapäevasuitsetajate hulka ning seega ka suitsetamisega kaasnevaid terviseriske, -kahjusid ja -kulusid. Suitsetamisest tulenevate terviseprobleemidega seotud majanduslik kahju on riigile ja maksumaksjale vähemalt 65,5 mln eurot aastas. Suitsetamisest tingitud surmade arv on Eestis poolteist korda suurem kui mujal Euroopas. 2014. aasta Eesti täiskasvanud elanike tervisekäitumise uuringu tulemuste järgi on 16–64-aastastest elanikest 22,1% igapäevasuitsetajad ja 7,3% juhusuisetajad. Kõige rohkem igapäevasuitsetajaid on 25–34-aastaste hulgas. 11-, 13- ja 15-aastastest kooliõpilastest oli suitsu proovinud 7,9%. Müügikohtades tubakatoodete väljapaneku ja kaubamärkide esitlemise piiramisega soovib riik ennetada suitsetamise alustamist alaealiste seas ning aidata neid, kellel on plaanis sellest loobuda. Eelnõuga laiendatakse praegu ainult suitsetamisele kehtivaid keelde ja piiranguid ka elektroonilise sigareti tarvitamisele. Nikotiinisalduseta vedelikule kehtestatakse koostise ja puhtuse nõuded. Lisaks keelustatakse e-sigarettides tubakast erinevad maitseid. Seaduseelnõu järgi kehtestatakse lisaks piiriülesele kaugmüügile ka tubakatoodete ja tubakatootega seonduvate toodete riigisisese kaugmüügi keeld. Samuti tuleb seaduse vastuvõtmisel müüjatel edaspidi küsida kõikidelt ostjatelt dokumenti, kui pole ilmselge, et tegemist on täisealisega.

- ✓ Aprillis võttis Riigikogu vastu **narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduse eelnõu**, mis aitab oluliselt vähendada uute psühhotroopsete ja narkootiliste ainete tellimist ja tarvitamist Eestis. Seadusemuudatusega loodi võimalus panna uued ained käitlemiskiirangute all ainerühmadena, kuhu kuuluvad sarnase struktuurivalemiga ained. Ainete lisamine nimekirja rühmadena võimaldab kiiresti ja mõjusalt piirata uute psühhoaktiivsete ainete levikut ja käitlemist. Varem toimus uute psühhoaktiivsete ainete lisamine narkootiliste ja psühhotroopsete ainete nimekirja Ravimiameti ettepanekul üksikult. See oli aeganõudev protsess, mis kestis vähemalt kaks kuud ja tekitas olukorra, kus reageerimine toimus tagantjärele. 2013. aastal teatati Euroopa Liidus 81 uuest psühhoaktiivsest aimest ning 2014. aastal juba 101-st. Tegelik uute psühhoaktiivsete ainete hulk võib olla isegi suurem. Sotsiaalministri määrusega kehtestati 14 ainerühma. Täiendavalt lisati aasta teises pooles 15. rühmana fentanüülide ainerühm.
- ✓ Alustati **HIV käsitusjuhendi** koostamist vastavalt Eesti Haigekassa ravijuhendite koostamise metoodikale.
- ✓ Alates aprillist on kõigil ravikindlustatud inimestel võimalik patsiendiportaalis www.digilugu.ee vaadata endaga seotud raviarveid ehk inimesed saavad vaadata, kui palju haigekassa nende ravimise eest maksab. Selline võimalus muudab tervishoiusüsteemi rahakasutuse läbipaistvamaks ja suurendab patsientide teadlikkust tekkivatest kuludest. Patsiendil on võimalik näha oma raviarvete kohta infot üksikute dokumentidena, mis sisaldavad patsiendi ja arve esitaja infot, diagnoosi ning raviarve summat.
- ✓ Jätkus **rahvatervise seaduse eelnõu väljatöötamine**, lähtudes põhimõttest „tervis igas poliitikas“. Eelnõuga soovitakse pöörata suuremat tähelepanu tervisedendamisele ning keskkonnatervise küsimustega seonduvale nõustamisele ning tegevuse juhendamisele, kirjeldada terviklikult rahvatervise sektori asutuste ja tasandite ülesandeid ning optimeerida ja täpsustada tervisekaitse volitusnorme ja mõisteid. Seoses riigi- ja haldusreformiga korraldati täiendavad arutelud Rahandusministeeriumiga, et määrata kindlaks maavalitsuse ja kohaliku omavalitsuse ülesanded ja rahastamine. Valmisid eelnõu ja seletuskirja, sh rakendusaktide kavandid.

- ✓ Valmisid Eesti riiklikud **toitumis- ja liikumissoovitused**, koostöös WHOga osaleti esmakordselt rahvusvahelises **uuringus laste ülekaalulisuse levimusest** 1. klassi õpilaste seas (Childhood Obesity Surveillance Initiative), tulemused avaldatakse 2017. aastal.
- ✓ 2016. aasta septembris oli valitsuskabineti nõupidamise päevakorras memorandum „**Tõenduspõhisuse ülevaade: suhkruga magustatud jookide tarbimise ja sellest põhjustatud tervisekahjude vähendamine Eestis**“. Sotsiaalministeerium sai ülesandeks võtta toitumise ja liikumise rohelise raamatu väljatöötamisel arvesse tõenduspõhisuse ülevaates esitatud järeldusi ning analüüsida koostöös teiste ministeeriumidega koolides ja koolieelsetes lasteasutustes pakutavate kõrge rasva, soola ja suhkru sisaldusega joogi- ja toidutoodete piiramise võimalusi, toitumisealase teadlikkuse suurendamise võimalusi, suhkruga magustatud jookide hinnapoliitikat, toidu märgistamise täiendavaid võimalusi ning lastele suunatud toiduturundust.
- ✓ 2016. aasta aprillis esitati Vabariigi Valitsusele memorandum, milles anti ülevaade vigastussuremuse ja -haigestumuse seisust ning valdkonna arenguvajadusest. Vabariigi Valitsus kinnitas **uued vigastuste ennetamiseks ja vähendamiseks vajalikud** tegevused, mis tuleb ministeeriumidel 2020. aastaks ellu viia.
- ✓ Novembris toimus **Norra finantsmehhanismi programmi „Rahvatervis“ lõpuseminar**. Programmi peamised tegevused seoti vaimse tervise teenuste arendamise, kvaliteedi ja kättesaadavuse suurendamisega ning nüüdseks on selles valdkonnas toimunud märkimisväärne edasimineku. Tänu Norra toetuste mõjule on kujunenud ühtne arusaam sellest, milline peaks olema Eesti laste vaimse tervise teenuste süsteem, koosnedes jagatud vastutusest tervishoiu-, sotsiaal- ja haridusvaldkonna vahel. Parandati teenuste kättesaadavust maakondades ning katsetati uusi teenuseid. Võrus, Valgas, Põlvas ja Narvas arendati välja laste vaimse tervise kabinetid. Norra finantsmehhanismist rahastatud rahvatervise programmi eesmärgid olid: riskikäitumise vähendamine, tervisliku käitumise edendamine, elustiilist (nagu joomine ja suitsetamine) põhjustatud haiguste ennetamine ning nakkushaiguste ennetamine ja ravi vanglates. Programmi põhirõhk oli laste vaimse tervise teenuste arendamisel ja valdkondadevahelise koostöö edendamisel. Norra toetuste lõppemisel jätkub nende teenuste osutamine haigekassa ja kohalike omavalitsuste kaudu. Programmi maksumus oli 10 484 706 eurot, millest Norra toetus oli 8 912 000 eurot ja Eesti osalus 1 572 706 eurot.
- ✓ **Eriarstide piisavaks koolitamiseks** rahastati residentuuri kokkulepitud mahus, tagades 140 arsti vastuvõtu residentuuri õppesse (keskmiselt oli 2016. a õppes 476 resident). Õdede nappuse leevendamiseks rahastati Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli kaudu projekti „**Õed tagasi tervishoidu**“, mis oli väga edukas: selle tulemusena saime 22 uut õde tervishoiusüsteemi. Tervishoiutöötajate piisavuse tagamiseks tulevikus **sõlmiti konsensusleping ning lepiti kokku tervishoiuspetsialistide koolitustellimus**, milles suurendati vajadust arvestades vastuvõttu. Vastavasisulised ettepanekud esitati Haridus- ja Teadusministeeriumile.

2.3. Peamised kitsaskohad

- ✓ Oktoobris selgus, et **Sotsiaalkindlustusameti uus infosüsteem SKAIS2**, mis pidi alustama tööd 1. jaanuaril 2017, **valmib planeeritud tähtajast hiljem**, kuna nii arendaja kui ka riik on projekti keerukust alahinnanud. Algselt tehtud prognoose on mõjutanud ka kahe aasta jooksul muutunud valdkonda reguleerivad õigusaktid ning projektiga seotud meeskonnad. SKAIS2 abil on plaanis moderniseerida ameti IT-süsteeme, välja töötada kasutajamugavad teenused inimestele ning tõhustada organisatsiooni töökorraldust. Esmakordselt luuakse ametile iseteeninduskeskkond, mis lihtsustab oluliselt näiteks perehüvitiste taotlemist. Kokku läbib uuenduskuuri ligi 25 protsessi töökorraldus ning süsteem peab vahetama andmeid 21 avaliku sektori süsteemiga, et tagada kõigi riiklike toetuste määramine ja väljamaksmine. Uue infosüsteemi väljatöötamist alustati 2014. aastal IT-ettevõtete Tieto ja Icefire koostöös; alates 2015. aasta lõpust on arendajaks Tieto Estonia. SKAIS2 projekti kogumaksumusest on

praeguseks välja makstud 3,1 mln. Kõigi Sotsiaalkindlustusameti teenuste toimimine ja toetuste väljamaksmine tagatakse Eesti elanikele olenemata IT-arendusprojekti käekäigust.

- ✓ **Memorandum alkoholiseaduse ja reklaamiseaduse muutmisest** oli 2016. aastal valitsuskabineti päevakorras kolmel korral (25. veebruaril, 31. märtsil ja 1. detsembril) ning detsembris tegi valitsus ministeeriumile ülesandeks esitada vastav eelnõu valitsuse istungile heakskiitmiseks (eelnõu kiideti heaks Vabariigi Valitsuse 26.01.2017 istungil). Eelnõuga raskendatakse alkoholi kättesaadavust, piiratakse müügiesendust ning kaitstakse alaealisi nende toodete kahjulike mõjude eest. Eesmärk on viia alkoholi tarbimine püsivalt alla 8 liitri elaniku kohta aastas (9,5 liitrit üle 15-aastase ehk täiskasvanud elaniku kohta aastas). Eelmisel aastal tarbiti Eestis 8,7 liitrit absoluutset alkoholi elaniku kohta (10,3 liitrit täiskasvanud elaniku kohta). Kuna senised abinõud pole olnud piisavad, on ministeerium pakkunud välja meetmete paketi, mis piirab alkoholireklaami ja selle sisu ning vähendab alkoholi nähtavust kauplustes. Seadust täiendatakse sätetega riikliku järelevalve tegemise tõhustamiseks ja seaduse nõuete kontrollimiseks kontrolltehinguga, et tagada alaealisele ja joobetunnustega inimestele kehtestatud alkoholimüügi keelunõude senisest parem täitmine ja tõhustada võitlust illegaalse alkoholimüügiga.